

نظام نوآوری بخشی به عنوان چارچوبی برای تحلیل نظام مالی بخش سلامت کشور

نشریه پایش

تاریخ پذیرش مقاله: ۹۴/۲/۷

سال پانزدهم شماره پنجم، مهر - آبان ۱۳۹۵ صص ۴۹۴-۴۹۶

[نشر الکترونیک پیش از انتشار- ۵ مرداد ۹۵]

سردبیر محترم

واحدهای زیرمجموعه وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی بعنوان متولی بخش سلامت کشور، گسترده‌گی فراوانی داشته بطوریکه هم اکنون ۵۷ دانشگاه و دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی، ۳۳۰ دانشکده دولتی و حدود ۷۰۰ بیمارستان آموزشی و درمانی وابسته به دانشگاه های علوم پزشکی و حدود ۲۹۰۰۰ مرکز غیر بستری بهداشتی و اورژانسی زیر مجموعه آن می باشند. همچنین در مجموع در حدود ۴۱۰۰۰۰ نفر در دانشگاه ها و دانشکده های علوم پزشکی سراسر کشور مشغول به کار هستند. قطعاً گردش مالی مناسب در چنین سیستمی از اهمیت زیادی برخوردار می باشد. ابعاد مختلف این گردش مالی به همراه میزان این گردش، نشان از اهمیت و پیچیدگی زیاد آن دارد.

به طور حتم مدیریت مناسب علم و نوآوری در چنین سیستم پیچیده ای می تواند ضمن تسهیل فرایندهای مالی و گردش کارها، موجب استفاده مناسب تر از منابع مالی بخش سلامت کشور گردد. دیدگاههای سنتی، تولید علم و نوآوری را بصورت فرایندی خطی در نظر می گرفت منتهی در رویکردهای جدید، تولید مناسب علم و نوآوری نتیجه تاثیر عوامل مختلف و در قالب یک سیستم در نظر گرفته می شود که از آن به عنوان سیستم نوآوری نام برده می شود. رویکرد نظام نوآوری مهم ترین رویکردی است که در حوزه سیاست گذاری علم و فناوری مطرح شده است. بسیاری از پیشرفتهای اخیر در همه زمینه ها از رویکرد نظام مند به پدیده نوآوری الهام گرفته اند [۱].

یکی از رایج ترین طبقه بندی ها در خصوص کارکردهای نظام ملی نوآوری که مبنای مطالعه نظام ملی نوآوری بسیاری از کشورها قرار گرفته، طبقه بندی سازمان توسعه و همکاری اقتصادی OECD است [۲]. بر اساس این طبقه بندی کارکردهای اصلی نظام ملی نوآوری در ۷ طبقه اصلی، تقسیم بندی شده اند. [۳]. در تدوین نقشه جامع علمی حوزه سلامت با توجه به ویژگی های خاص بخش سلامت، این کارکردها به ۹ طبقه اصلی سیاست گذاری و مدیریت، تأمین منابع و تسهیل نوآوری، افزایش ظرفیت تولید دانش، انتشار دانش تولید شده، توسعه نیروی انسانی و آموزش، ارتقای کارآفرینی، تسهیل و افزایش ظرفیت تولید محصول و خدمات، هنجارها و فرهنگ سازی و تسهیل و ایجاد ارتباطات تقسیم گردید [۴].

در ابتدا تاکید و توجه در استفاده از مفهوم نظام نوآوری بر نظام نوآوری ملی بود، سپس با توجه به دامنه کاربرد آن، مفهوم نظام بخشی نوآوری نیز مطرح و مورد استفاده قرار گرفت [۵]. در نظام بخشی نوآوری، مباحث نظام نوآوری در داخل یک بخش خاص مورد مطالعه قرار می گیرد. [۶] با توجه به این نکته، می توان از رویکرد نظام بخشی نوآوری برای تحلیل وضعیت علم و نوآوری در بخش مالی نظام سلامت استفاده نموده و نگاهی سیستماتیک به ابعاد مختلف موثر بر علم و نوآوری در نظام مالی بخش سلامت کشور داشت. در ادامه با استفاده از رویکرد نظام بخشی نوآوری توضیحی مختصر نسبت به اهداف هر کدام از کارکردهای نه گانه این نظام در بخش مالی نظام سلامت ارائه گردیده است.

سیاست گذاری قوانین و مدیریت

با رویکرد نظام بخشی نوآوری، اولین اولویت نظام سلامت در بخش مالی، ارتقا نظام و کیفیت تصمیم گیری برای توسعه علم و نوآوری در این بخش می باشد. ثبات رویه های مدیریتی، آشنایی مدیران با مباحث مالی، تصمیم گیری مبتنی بر شواهد، ساختار مناسب تصمیم گیری، سیستم پاسخگوی عملکرد و مبتنی بر اطلاعات در حوزه های مختلف زیر مجموعه، سیستم نظارت بر عملکرد واحدهای مختلف، توسعه و ارتقاء قوانین و دستورالعمل های مالی، مشارکت گروهی جهت تدوین سیاست های کلی، آینده پژوهی در تدوین سیاست های بلندمدت، پایش توسعه خدمات و فناوری های بخش مالی نظام سلامت در کشورهای منطقه، از جمله الزامات این موضوع می باشد.

تأمین منابع و تسهیل نوآوری

در این کارکرد، ایجاد حمایت های مالی و ارائه تسهیلات متناسب برای خلق ایده و انجام پژوهش در زمینه ارتقای وضعیت نظام مالی بخش سلامت و تبدیل آن به محصول یا خدمت از طریق فرایندهای مشخص و مناسب، مورد توجه قرار می گیرد.

افزایش ظرفیت تولید دانش

این کارکرد به دنبال آن است تا با به کارگیری مجموعه متناسبی از راهبردها، توان تولید دانش و به کارگیری آن در ارتقای وضعیت نظام مالی را افزایش دهد. توسعه مراکز و گروههای تحقیقاتی مرتبط با نظام مالی، تمرکز بر انتقال دانش مدیریت مالی از خارج به داخل برای تولید دانش در تراز جهانی، توسعه ظرفیت نظام مدیریت اطلاعات مالی سلامت کشور (بستر پژوهش)، تسهیل دسترسی به اطلاعات، توسعه دوره های دکتری بر پایه تحقیق و پسادکتری در زمینه نظام مالی سلامت در این کارکرد مورد نظر می باشند.

انتشار و به اشتراک گذاری دانش تولید شده

حمایت از نشریات علمی تخصصی مرتبط با نظام مالی سلامت، تسهیل ترجمان دانش توسط مجلات در حوزه مالی، ترویج و رعایت اخلاق در انتشار اطلاعات مالی، نهادینه سازی تولید دانش مالی و ترویج تصمیم گیری مبتنی بر شواهد مالی در سطوح مختلف سیاستگذاری، یکپارچه سازی نظام طبقه بندی، حفظ و نگهداری موجودی دانش مالی حوزه سلامت، تشکیل کارگاه های آموزشی و همایش های ملی و بین المللی جهت به اشتراک گذاشتن دانش های مرتبط، تعریف فضای مجازی متناسب با نیازهای مدیریت مالی بخش سلامت، مستند سازی فعالیت ها، تهیه مقالات علمی ملی و بین المللی برای انتشار تجربیات جدید از جمله اهداف این کارکرد می باشند.

توسعه نیروی انسانی و آموزش

توسعه هدفمند آموزش و منابع انسانی از ارکان ارتقای نظام مالی بخش سلامت می باشد. جهت گیری های آموزشی و ظرفیت سازی منابع انسانی در خصوص توانمندی های مالی در درون نظام سلامت، توسعه همکاری ها بین دانشگاههای داخل و خارج از کشور در حوزه مالی، ایجاد و توسعه رشته های مرتبط با بخش مالی نظام سلامت، هماهنگی بین آموزش های رسمی ارائه شده در بخش دانشگاهی با نیازهای اصلی از جمله اهداف این کارکرد می باشند.

ارتقای کارآفرینی

این کارکرد بدنبال پشتیبانی و به نتیجه رساندن طرح ها، ایده ها و نوآوری ها در حوزه مالی بخش سلامت از طریق ساختارسازی و ارائه خدمات حمایتی به آنها می باشد. حمایت از تاسیس و فعالیت شرکت های دانش بنیان مرتبط با حوزه مالی نظام سلامت، توسعه تسهیلات برای نوآوران حوزه مالی بخش سلامت و حمایت از تولید محصولات دانش بنیان در حوزه مالی نظام سلامت از قبیل نرم افزار، کتب، محتواهای آموزشی و نظایر آن از جمله اهداف این کارکرد می باشند.

تسهیل و افزایش ظرفیت تولید محصولات و خدمات در حوزه مالی سلامت

این کارکرد به افزایش ظرفیت بخش مالی حوزه سلامت برای ارائه خدمات و محصولات مناسب می پردازد. توسعه استانداردهای حوزه مالی و ارتقای کیفیت در حوزه مالی دانشگاههای علوم پزشکی از جمله اهداف این کارکرد می باشند.

هنجارها و فرهنگ سازی

این کارکرد بدنبال اصلاح فرهنگ عمومی در نظام مالی سلامت در خصوص پژوهش محوری، یادگیری فعال و مداوم و نیز خلاقیت و نوآوری در این نظام است. راهبردهای این کارکرد فضا را برای استفاده از دانش و خدمات دانش بنیان، روحیه پاسخگویی و مسئولیت پذیری و کار تیمی در حوزه مالی نظام سلامت آماده می سازد.

تسهیل و ایجاد ارتباطات

این کارکرد در پی آن است تا با ایجاد ارتباط متناسب و هدفمند بین اجزای سازنده نظام علم و نوآوری بخش مالی حوزه سلامت، به هم افزایی تلاش ها بپردازد. ارتباط افراد در سطوح و گروه های آموزشی مختلف، توسعه سیستم ارتباطی مناسب و تعریف شده مراکز علمی و پژوهشی، ارتباط دانشگاه ها با همدیگر و با سایر دستگاه ها و مراکز، توسعه نظام ارتباطی واحد های مختلف دانشگاه با یکدیگر از جمله اهداف این کارکرد می باشند.

می توان چنین نتیجه گیری نمود که ارتقای وضعیت علم و نوآوری در بخش پیچیده مالی نظام سلامت نیازمند توجه به کارکردهای مختلف نه گانه ذکر شده در نظام بخشی نوآوری دارد و قطعاً توجه به الزامات این کارکردها موجب بهبود وضعیت عملکرد نظام مالی در بخش سلامت کشور خواهد گردید.

با تقدیم احترام

مریم رمضانیان: مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت، پژوهشکده آینده پژوهشی در سلامت، کرمان، ایران
محمد حسین مهر الحسنی: مرکز تحقیقات مدیریت ارائه خدمات سلامت، پژوهشکده آینده پژوهی در سلامت، کرمان، ایران

علی اکبر حقدوست: مرکز تحقیقات مدل سازی در سلامت، پژوهشکده آینده پژوهی در سلامت، کرمان، ایران

رضا دهنویه: مرکز تحقیقات مدیریت ارائه خدمات سلامت، پژوهشکده آینده پژوهی در سلامت، کرمان، ایران

تلفن تماس: ۰۳۴۳۱۳۲۵۴۰۲ Email: rdehnavi@gmail.com

منابع

1. Esmailzadeh H, Majdzadeh SR, Ibrahimipoor H, Dehnavieh R. Assessment of the Iran health innovation system and provide corrective suggestions Payesh 2013; 12, 1: 5-16
2. Robertson P, Smith K, Von Tunzelmann N. Innovation in low and medium-technology industries. Research Policy 2009; 3: 441-446 doi:10.1016/j.respol.2008.10.019
3. OECD, Managing National Innovation Systems, OECD Publishing, Paris.1999, [Book]
DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264189416-en>
4. Dehnavieh R, Seifaddini R, Zahedi MJ, et al. Identifying the challenges of Kerman University of Medical Sciences, Iran, in achieving the goals of Iran's health scientific road map and providing strategies. Strides in Development of Medical Education 2013; 10:232-46 [Persian]
5. Mowery D.C, Nelson R.R. Sources of Industrial Leadership: Studies of Seven Industries. 1st Editon. Cambridge University Press: New York, 1999
6. Malerbo F. Sectoral system of innovation and production. Research Policy 2002; 31: 247-64